

สมุนไพรเพื่อสุขภาพ

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง

มูลนิธิสมุนไพรไทย

www.thaihof.org

ถามเพื่อนคนอีสานว่าลาว “อะเมซิ่งมหาสารคาม” เรียกจิ้งได้ เห็นชีว่า แปลตรงๆ ไปได้ดอก เอาแบบอารมณ์ร่วมวัฒนธรรม ขอเป็น “คักแก้สารคาม”

เรื่องราวต่อไปนี่มาจากคนเกิดจังหวัดอ่างทอง มาอยู่และเรียนที่กรุงเทพฯ แต่ไปทำงานในตำแหน่งดอกเตอร์กว่า 40 ปีที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์สตรีท่านนี้ไม่แสวงหาตำแหน่งทางวิชาการใดๆ ทำงานกับชุมชนเพื่อชุมชนมาโดยตลอด ที่สำคัญรักและปรารถนาดีให้มหาสารคามได้เป็นจังหวัดแห่งการเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยทำงานด้วยจิตอาสา แต่ข้อมูลที่ท่านทำไว้มองไปไม่ถึงผู้บริหาร

อาจารย์ท่านจึงส่งข้อมูลให้มูลนิธิสมุนไพรไทยช่วยเผยแพร่ เพราะรู้ว่าทางมูลนิธิฯ และเครือข่ายกำลังไปจัดงาน “ภูมิปัญญาวิถีชาวบ้าน (วิถีอีสาน) เพื่อสุขภาพชุมชน” ที่ จ.มหาสารคาม

ข้อมูลที่ว่านี้ “อะเมซิ่ง” ตรงที่ทีละครณะที่แจกแจงของดีในมหาสารคามไว้หลายมุม

ที่สำคัญเกี่ยวเนื่องกับสมุนไพร คือ เชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิม ในการตั้งชื่อหมู่บ้านที่มีใช้ชื่อพืชต้นไม้มันเป็นชื่อหมู่บ้าน และได้ทำข้อมูลสรรพคุณสมุนไพรต้นนั้นๆ ไว้

คนมหาสารคามคนใดได้อ่านเป็นต้อง “มักหลายๆ” ซอบจริง ๆ

ม่น่าเชื่อก็ต้องเชื่อ “คักแก้พรรณไม้” ใน จ.มหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 1,879 หมู่บ้าน มีการตั้งชื่อจากชื่อต้นไม้และที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้จำนวน 1,109 หมู่บ้าน คิดเป็น 59.02% ซึ่งเป็นชื่อพืชโดยตรงจำนวน 232 ชนิด

แต่มีพืชจำนวนหนึ่งที่นิยมนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน มีมากกว่า 20 หมู่บ้านขึ้นไป มีจำนวน 9 ชนิด ได้แก่ 1. บัว จำนวน 47 หมู่บ้าน 2. ยางนา จำนวน 46 หมู่บ้าน 3. โพ จำนวน 31 หมู่บ้าน 4. แวง จำนวน 38 หมู่บ้าน 5. แคน จำนวน 33 หมู่บ้าน 6. หมากม่วง จำนวน 29 หมู่บ้าน 7. เชาว จำนวน 27 หมู่บ้าน 8. กุง จำนวน 24 หมู่บ้าน 9. แสง จำนวน 22 หมู่บ้าน

ตัวอย่าง บัว มีชื่อบ้านฝายป่าบัว ที่อำเภอบรบือ จ.มหาสารคาม แวง มีชื่อหมู่บ้านหนองแวง แพง มีชื่อบ้านนาแพง และ แสง มีชื่อ

อะเมซิ่งมหาสารคาม งานภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตำบลวังแสง อำเภอแกลง จ.มหาสารคาม

หากเราเรียนรู้ชื่อหมู่บ้านและนำมาเชื่อมโยงกับชื่อพืชสมุนไพร ทำการรณรงค์ แนะนำนักพัฒนาชุมชน ชวนครูบาอาจารย์ให้ส่งเสริม การปลูกการใช้ จะเกิดประโยชน์ต่อจังหวัดอย่างมหาศาล

เช่น บัว หรือบัวหลวง เรานำมาบูชาพระ ก็น่าได้ใช้เป็นยาที่ดีเยี่ยม เช่น เกสรบัวใช้เข้ายาบำรุงหัวใจ และใบตากแดดให้แห้งเอามาเคี้ยวกับน้ำมันงา ใช้หยอดหูแก้แมงคาเข้าหูได้ เป็นต้น

แวง (*Scleria poaeformis* Retz.) เป็นไม้ล้มลุก ในกลุ่มวงศ์กก เติบโตในน้ำ คนส่วนใหญ่ไม่รู้จักพืชชนิดนี้แล้ว เพราะเมื่อมีการปรับปรุงหนองน้ำ พืชชนิดนี้จะถูกทำลายไปจนเกือบหมด คิดว่าเป็นพืชไม่มีประโยชน์ ถ้าทำลายแวงไปต่อมารูปพืชเข้ามาเจริญแทนที่ ขณะนี้ประชากรของแวงอยู่ในขั้นวิกฤติ เท่าที่นักวิชาการในมหาสารคามทำการสำรวจ พบว่าทั้ง 38 หมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคาม ไม่มีประชากรของต้นแวงเหลืออยู่เลย น่าอะเมซิ่งจริงๆ!

ในอดีตคนมหาสารคามเคยใช้ใบแวงทำหลังคา ชัดสานทำฝายบ้าน หน้างสามารถนำมาเข้ายาแก้หนาวได้

แสง (*Xanthophyllum lanceatum* (Miq.) J.J.Sm.) เป็นไม้หน

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 450

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 15 - พุธสัปดาห์ 21 มิถุนายน 2555

ปีที่: 32

ฉบับที่: 1661

หน้า: 93(กลาง)

Col.Inch: 63.92

Ad Value: 28,764

PRValue (x3): 86,292

ศิลป์: สมิทธิ์

คอลัมน์: สมุนไพรเพื่อสุขภาพ: อะเมซิ่งมหาสารคาม งานภูมิปัญญาชาวบ้าน

น้ำ ชอบขึ้นอยู่ใกล้แหล่งน้ำหรือที่
น้ำท่วมถึง มีจำนวนประชากรค่อนข้าง
มากในจังหวัดมหาสารคาม
เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-8 เมตร
ไม่ผลัดใบ ทรงพุ่ม ดอกสีขาวอม
ชมพู การใช้ประโยชน์ ไม้แสด
กินเป็นอาหาร และสมุนไพร คน
อีสานกินยอดอ่อนและลูกแสดเป็น
อาหาร โดยนำไปลวกจิ้มแจ่วหรือ
น้ำพริก

แต่มีข้อควรระวังที่สำคัญ คือ
ใบแก่ต้นแสดจะทิ้งใบในช่วง
เดือน 12 (ประมาณตุลาคม-
พฤศจิกายน) ใบแก่เหล่านี้เมื่อร่วง
ลงสู่แล้ว ปลาโพงหรือปลากินเข้าไป น้ำย่อยในตัวปลาจะย่อย
สลายใบแสดให้ได้สารเคมีชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อคนกินปลาที่มีสารเคมีนี้
เข้าไปจะไปรบกวนการทำงานของสมอง ทำให้คนที่กินเป็นบ้าได้

ดังนั้น ภูมิปัญญาดั้งเดิมจึงมีข้อชะล่าหรือข้อห้ามของคนอีสานที่
จะไม่กินปลาชนิดนี้ในช่วงฤดูหนาว

สำหรับหมอยาพื้นบ้านนำมาใช้รักษาได้หลายโรค เช่น รักษา
ไข้หามาไม้

นี่ เป็นเพียงตัวอย่างสมุนไพรกับชื่อหมู่บ้าน ยังมีความรู้การใช้ที่
เป็นยา ซึ่งได้จัดทำเป็นนิทรรศการอย่างดี ซึ่งตั้งใจจะนำมาแสดง
ที่กรุงเทพฯ ในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติในเดือนกันยายนนี้ แต่
จะเปิดตัวนิทรรศการเปิดตัวครั้งแรก ที่ จ.มหาสารคาม ก่อนใครเพื่อน
นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายหมอยาพื้นบ้านจาก 16 เครือข่าย ใน 15
จังหวัด จาก 4 ภูมิภาค ซึ่งมีพ่อหมอแม่หมอพื้นบ้านมากกว่า 200 คน
จะมาสาธิต และแนะนำการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดูแลสุขภาพ
ตนเอง

อะเมซิ่งอีกประการคือ การได้ฟังได้เห็นตัวจริงเสียงจริงของเจ้า
หน้าที่สาธารณสุข และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาร่วม
ยืนยันและบอกเล่าความสำเร็จที่ได้ร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการใช้
ภูมิปัญญาให้เกิดการพึ่งตนเองของชุมชนมากกว่า 10 พื้นที่

สงขารัตน์ ชมนานพริ้วๆ ไครอยู่ใกล้มหาสารคาม ในวันที่ 20-
21 มิถุนายน 2555 นี้ เชิญชมงานวิชาการ "ภูมิปัญญาวิถีไทบ้าน
เพื่อสุขภาพชุมชน" ที่อาคารกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม (หรือดูรายละเอียดงานที่เว็บมูลนิธิสุขภาพไทย)

คลิกแท่งส่งท้าย ในงานมีการแจกพันธุ์ไม้และเมล็ดพันธุ์
สมุนไพรหายากด้วย ●

